

Masallarda cinayet: Hansel ve Gretel

Category: Detektiv proza, Kitapcy, Romanlar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Masallarda cinayet: Hansel ve Gretel MASALLARDA CİNAYET:
HANSEL VE GRETEL / makale

Cinayet yalnızca yetişkin öykü ve romanlarında güzel; ne masallarda ne de gerçek yaşamda...

HALUK SEYİT

Masal denilince akla gelen ilk şey çocuk oluyor. Çocuk denildiğinde de masumiyet. Peki, masumiyeti temsil eden çocuklara sunulan masallar yeterince masum mu? İşte bu makalemizde bunu sorgulamaya çalışacağız. Öncelikle çocuk, çocukluk, çocuk edebiyatı, masal gibi kavramları kısaca açmak istiyorum. Tabii bunu yaparken de özellikle akademik kaynaklardan yararlanmak istedim. Çünkü konumuzun halk bilimi, halk edebiyatı ve pedagojik arka planı olduğunu unutmamamız gerekir. Özellikle günümüzde çocuk edebiyatına karşı farkındalığın artması bu yazıyı yazmaya beni teşvik etti. Gün geçmiyor ki bir çocuk kitabında cinsel istismar, hayvanlara şiddet ya da şiddet görüntüleri sunulmasın. İnsanlarımızın eğitim seviyesinin yükselmesi, eğitime verdiği önemin artması ve ne yazık ki az önce sıraladığımız türevde olumsuz örnekleri çocuklar üzerinde denemeye çalışan sapık ruhlu insanların artması da bu hassasiyette etki sahibi. İlk olarak kısaca çocuk edebiyatını ve onun gelişimini, bu işe emek vermiş yazarlarımızdan dinleyelim.

“Çocuk, insanlıkla yaşıt olmasına karşın, çocukluk modern bir kavramdır. Modernlik öncesi ve sonrasındaki tarihî süreçlerde olduğu gibi, çocuk ve çocukluk, bugün de sorunludur. Geleneksel çocukluğun modern çocukluğa dönüşme süreci yeni çocukluğun miladı kabul edilse bile zayıflayarak da olsa geleneksel çocukluk varlığını sürdürüyor.”*

Kısacası çocukluk da geleneksel ve modern olmak üzere bir ayrım yaşıyor. Belki bunu şöyle örneklendirebiliriz; köyde, bahçede oynayan çocuk, şehir yaşantısının içerisinde annesiyle birlikte işyerine giden ve elindeki tablet ya da telefonla avunmak zorunda kalan çocuk. Şimdi bunun konumuzla nasıl bir ilgisi var?, dediğinizi duyar gibiyim. Tabletten henüz 2-3 yaşında tanışan bir çocuk düşünelim, eminim çok zor olmayacaktır. Zira birçoğunuzun çevresinde var böyle çocuklar. Bu tabletlerde sunulan oyunların içerisinde birçok cinsel uyaran ya da şiddete iten isteklerin olduğunu biliyoruz. En tipik örneği Milli Eğitim Bakanlığı'nın da üzerinde durduğu MOMO oyunu oldu. Geçtiğimiz dönem okullarda bu oyunla ilgili veli ve öğrencilere bilgilendirici bir seminer verildi. Tabi bizim konumuz oyunlar değil masallar. Oyun kavramı masumiyetini nasıl yitirdiyse masal kavramını erken bir dönemde yitirmiş gibi görünüyor. Çünkü "masal"ın uyması gereken bir form vardır, yani olmazsa olmazları. Bunların en başında, masalların "iyilik" üzerine hangi duygular varsa onu yüceltmesi gelir. İyilik, doğruluk, erdem gibi kavramlar öne çıkarılır. Ve daima kötüler kaybeder, iyiler kazanır. Ama kazanış da adil olmalıdır ve kötülük içermemelidir. Çünkü çocuğun psikolojisi bu kötülüğe hazır değildir. Fakat bazı masallarda bu forma uyulmadığını görüyoruz. Bunlardan en bilineni, sinemaya da aktarılmış olan Hansel ve Gratel'dir. Özellikle bu masal üzerine yoğunlaşmak istiyorum bu yazımızda. Masaldan (!) bir bölüm aktarıyorum.

"Ne olacak bizim halimiz? Zavallı çocuklarımızı besleyemiyoruz; kendimizi bile doyuramıyoruz" dedi. "Dinle beni bey..." diye cevap verdi karısı. "Yarın erkenden çocukları ormanın hiç balta girmemiş kısmına götürürüz. Orada onlara ateş yakar ve birer parça ekmek bırakırız; sonra da işimize bakarak onları yalnız bırakırız. Onlar evin yolunu bir daha bulamaz; böylece onlardan kurtulmuş oluruz!"

Bir babanın evlatlarını ormanın derinliklerinde ölüme terk edişi ile felaketler zinciri başlıyor. Üstelik bunu "üvey anne" istiyor. Şimdi düşünelim bunda ne sorun var diye!

- 1- Babana bile güvenme!
- 2- Üvey anne değil mi sonuçta!

Cümleleri zihnimizde canlanıyor. Yani bir çocuğun en çok güveneceği, dayanak noktası “baba” kavramı yıkılıyor burada. Bunun dışında “üvey anne” kavramı kötüleniyor. Oysa birçok üvey anne, öz anneden dahi iyi bir annelik yapabiliyor bir çocuğa.

Devam edelim masalımıza:

“Cadı karı onlara mahsus böyle davranmıştı; aslında niyeti kötüydü. Çocukları sürekli buraya çekmek için yapmıştı bu kurabiyeli evi. Onları ele geçirdiğinde öldürüp kazanda pişiriyor, sonra da yiyordu. Cadıların gözü kırmızı olur ve uzağı göremez; ama hayvan gibi iyi koku alırlar ve bir insan yaklaştığında hemen sezerler.”

Korkunç bir manzara. Bir seri katilden bahsediliyor burada. Betimleniyor, öldürme yöntemi en acımasız haliyle veriliyor. Bir Stephen King ya da Grange romanından değil bu satırlar, çocuklara anlatılan bir masaldan. Aktarımımıza devam edelim:

“Gir içeri, bak bakalım ekmek yapılacak kadar ısınmış mı?” diye ekledi. Asıl niyeti, kız içeri girer girmez fırının kapağını hemen kapatmaktı. Onu da kızartıp yiyecekti. Ama Gretel onun ne düşündüğünü anlayıverdi. “Ama içeri nasıl gireyim?” diye sordu. Cadı karı, “Aptal kız! Görmüyor musun, fırının ağızı yeterince açık. Ben bile sığarım” diyerek kafasını fırının içine doğru soktu. O anda Gretel onu tüm gücüyle içeri iterek fırının demir kapağını kapayıp sürgüledi. Cadı karı bar bar bağırmaya başladıysa da Gretel oradan uzaklaştı. Tanrı tanımaz cadı yana yana öldü.”

Gretel, sanırım ilk cinayetini işledi ve çocuk yaşıta, canice bir cinayet. Plan, tasarı yaparak gerçekleştirdi bunu. Ve bu durumu masumlaştırmak isterken bir din savaşı kisvesine büründürmek ister anlatıcı: Tanrı tanımaz cadı... Eğer Tanrı tanımıyorsa neden olmasın, hadi öldürelim noktasına da getiriyor ki çocukları, pedagojik açıdan ve bilimsellik açısından çok tehlikeli. Devam edelim masalımıza:

“Gretel hemen Hansel’in yanına vardı, ahırın kapısını açarak:

“Hansel, kurtulduk; cadı karı öldü” diye haykırdı. Hansel kapalı kafesten uçan kuş gibi ahırdan dışarı fırladı. İki kardeş sevinçle kucaklaşıp öpüştü. Artık korkmaları için bir neden yoktu. Cadı karının evine girdiler; her köşede içi inci ve kıymetli taşlarla dolu sandıklar vardı. “Bunlar çakıl taşından daha iyi” diyen Hansel onları ceplerine yerleştirdi. “Eve de götürelim biraz” diyen Gretel de önlüğünün cebini doldurdu.”

Bu bölümde kardeşler Cadı’nın ölümüne büyük bir sevinç gösterisi ile karşılık veriyorlar, ardından soğukkanlılıkla eve girerek hırsızlık yapıyorlar. Kısacası “ihamet, cinayet, hırsızlık” üçgeninde bir masal (!) ile karşı karşıya bırakılıyor çocuklar.

“Hansel ve Gretel”, Grimm kardeşlere ait bir masal. Burada Grimm Kardeşlerle ilgili güzel bir tespiti de sizlerle paylaşmak istiyorum: “Grimm kardeşlerin masalları yaklaşık 200 yıldır dünya literatürünün baş eserlerinden sayılır. Bu araştırma, günümüz şartlarına göre değişen dünyamızda çocuk ruhunun da farklılaştığı ve artık bu masalların bir “süzgeçten” geçirilerek değişen eğitim anlayışına göre yeniden değerlendirilmesi ve incelenmesini amaçlamaktadır. Söz konusu masallardaki baskı, şiddet ve diğer kötü örnekler nedeniyle bahsedilen masal sahneleri uzmanlara göre uzun süre çocuğun bilinçaltında depolanabilmekte ve çocuğun korkak, içe kapanık saldırgan olmasına sebep olabilmektedir. Burada söz konusu olan çocuktur ve onun dünyasıdır. Korku ve şiddetle çocuk dünyasına girmenin, ileride tamiri mümkün olmayan tahribatlar oluşturacağı açıktır. Bu temel sorunun giderilmesine yönelik olarak masalın aslına sadık kalınarak, bazı sahnelerin çıkartılması uygun olabilir. Özellikle şiddet ve korku içerikli sahnelerin, kısaca çocuğa kötü örnek olabilecek tüm sahnelerin masallardan, masal yapısını bozmadan çıkartılması gerekmektedir. Gözlerin oyulması, kellenin kopartılması sahnesi verileceğine kısaca “cezalandırılmıştır” denilip masal bitirilebilir. Yukarda bahsedildiği gibi bu tür sahneleri içeren masallar şayet çocuklara kötü örnek olacaksa, bunları hiç anlatmamaktansa biraz daha Dayıoğlu’nun tabiriyle “pembe

tüllere sarılarak" ifade edilmelidir."**

Masallardaki hassas noktalara dikkat çekmek adına Salih Uçak Hocamızın da toparlayıcı bir yaklaşımı var.

■ Neden Masal okumalıyız?

"Geleceğin inşasında rol alacak her çocuğun masalla büyümesi arzu ile şu önerilerimizi sıralayabiliriz:

Her ebeveyn çocuğuna masal anlatmalı. Masal anlatma yetisi yoksa masal okumalıdır.

İlk ve temel değer eğitiminin ailede olduğu unutulmamalıdır.

Masal, çocuk için iyi bir iletişim ve eğitim aracı olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Özellikle anasınıfı ve ilköğretim 1. Kademe öğretmenleri masala zaman ayırmalıdır.

Okullarda ikinci plana atılan "eğitim", en az "öğretim" kadar yeniden önemsenmelidir.

Okuldan dönen çocuğa ilk sorulan soruların "eğitim" içerikli olmasına ve çocuğun iyi ve doğru davranışlarının ödüllendirilmesine özen gösterilmelidir.

Çizgi film yerine kitap okuma teşvik edilmeli, çocuğun bu yeteneklerinin gelişiminde masalın rolü dikkate alınmalıdır.

Eğitimde tesadüflere yer olmadığı bilinciyle hareket edilmeli, her çocuğun ev veya okul ortamında milli ve manevi değerler ile tanışması sağlanmalıdır.

İyi, güzel, doğru, adil, eşit gibi kavramların çocukların gündeminde yer almasına özen gösterilmelidir.

Masalını kaybedenlerin geleceklerini kaybedecekleri fikri ile hareket edilmeli, masalın eğitim yönü herkesçe paylaşılmalıdır."***

Masalların çocuklara güzel bir düş kurdurması, hayatta iyilik yolundan ayrılmamamız gerektiğini aşılması ve daima -er veya geç- iyilerin kazanacağı güdüsüyle oluşturulması zorunluluğu unutulmamalıdır. Yeryüzüne gözlerini açmış yavruların gerçek dünya ile kademeli olarak yüzleşmesi gerekmektedir. Aksi takdirde çocuklarda travma oluşacağı unutulmamalıdır. Cinai roman kıvamındaki film veya dizileri izleyemeyen, bu tarz

kitapları okuyamayan yeryüzünde milyonlarca insan varken her şeye tebessümle yaklaşan çocuk zihniyetine kanlı, bıçaklı cinayetler sunmamamız gerekir. Ebeveynlerin bu konuda daha hassas davranması dileğimi cinai hikâye ve roman peşinde olan biri olarak söylüyorum. Cinayet yalnızca yetişkin öykü ve romanlarında güzel; ne masallarda ne de gerçek yaşamda...

*(Mustafa Ruhi ŞİRİN / 2016 – Haziran – Çocuk Modernleşmesi ve Çocuk Edebiyatı s.31)

** “Grimm Masallarının Olumsuz Eğitcilik Boyutu” Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:III, Sayı: II.

*** Ulusal Öğretmenim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İstanbul,2010 s. 77-90 / MASALSIZ TOPLUM VE OKULDA DEĞERLER EĞİTİMİ – Salih Uçak Detektiv proza